

Kohustuslikud majandamisnõuded 2015

KM 1 Nitraadireostuse vältimine nitraaditundlikul alal (NTA-I)		
Nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiiv 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest, artiklid 4 ja 5.	NÕUE 1: Orgaanilisi ja mineraalväetisi ei tohi laotada 1. detsembrist kuni 31. märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üleujutatud, või veega küllastunud maale.	<i>Nõue 1:</i> Veeseadus (VS) § 26¹ lg 4⁴
	NÕUE 2: Väetise laotamine pinnale on keelatud haritaval maal, mille maapinna kalle on üle 10 %. Kui maapinna kalle on 5–10%, on pinnale väetise laotamine keelatud 1. novembrist kuni 15. aprillini.	<i>Nõue 2:</i> VS § 26¹ lg 3³
	NÕUE 3: Allikate ja karstilehtrite ümbruses on 10 m ulatuses veepiirist või karstilehtrite servast keelatud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine ning vee kvaliteeti ohustav muu tegevus	<i>Nõue 3:</i> VS § 26¹ lg 5
	NÕUE 4: Põllumajandusloomade pidamisel peab sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutama vähemalt nende 8 kuu sõnniku ja virtsa. Kui sügavallapanuga laut ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab laudal olema ülejääva koguse mahutav sõnnikuhoidla. Sõnnikuga kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad vastama sõnnikuhoidlatele esitatavatele nõuetele. Kui loomapidaja suunab sõnniku lepingu alusel hoidmisele või töötlemisele teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomakasvatushoone kasutamisel olema tagatud lekkekindla hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.	<i>Nõue 4:</i> VS § 26² lg 2, 3 ja 3¹
	NÕUE 5: Põllumajandustootja peab hoidma loomapidamishoonetes tekkivat sõnnikut sõnnikuhoidlates ja/või aunades, sõnnikuaun paikneb veobjektide suhtes nõutud kaugusel ning	<i>Nõue 5:</i> VS § 26² lg 5, § 26³ lg 6; § 29 lg 1-3, 4⁴; Vabariigi Valituse (VV) 21.01.2003 määrus 17 § 6 lg 1 p 3 ja

	aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.	VV 28.08.2001 määrus 288 § 6 lg 1-3
	NÕUE 6: NTA alal on sõnniku- ja mineraalväetisega kokku lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta keskmisena kuni 170 kg lämmastikku aastas. Mineraallämmastiku kogused, mis on suuremad kui 100 kg hektarile, tuleb anda jaotatult. NTA-l tohib lubatud lämmastiku üldkogusest anda mineraalväetistega haritava maa ühe hektari kohta keskmisena mitte üle 140 kg aastas.	Nõue 6: VS §26³ lg 3-5 , VV määrus nr 288 § 10 lõige 2¹
	NÕUE 7: Mineraalväetise hoidla peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks keskkonda.	Nõue 7: VV määrus nr 288 § 2 ja 3
KM 2 Loodusliku linnustiku kaitse ja KM 3 Looduslike elupaikade, loomastiku ja taimestiku kaitse		
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ, 30. november 2009., loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20.26.1.2010, lk 7), Artikli 3 lõige 1, artikli 3 lõike 2 punkt b, artikli 4 lõiked 1, 2 ja 4. Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206.	NÕUE 1: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga sihtkaitsevööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud: <ul style="list-style-type: none"> 1) majandustegevus (väetamine, taimekaitsevahendite kasutamine, rohumaade uuendamine poollooduslikel kooslustel, metsa istutamine, maaparandussüsteemi rajamine) 2) loodusvarade (maavara, maavaravaru, loodusliku kivimi, setendi, vedeliku ja gaasi, mis ei ole maavaravaruna arvele võetud, kaitsealuste liikide isendite) kasutamine, pinnase teisaldamine ning vee ja jää võtmine pinnaveekogust rohkem kui 30 m³/ööpäevas 	Nõue 1: LK seadus § 30 lg 2 ja 4 , Vabariigi Valitsuse (VV) määrus kaitseala kaitse eeskiri, KKM ministri määrus - püsielupaiga kaitse eeskiri
	NÕUE 2: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga piiranguvööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud: <ul style="list-style-type: none"> 1) uute maaparandussüsteemide rajamine 2) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine 3) puhtpuistute kujundamine, energiapuistu rajamine 4) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine 	Nõue 2: LK seadus §31 lg 2 ja VV määrus kaitseala kaitse eeskiri, Keskkonnaministri (KKM) määrus - püsielupaiga kaitse eeskiri
	NÕUE 3: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub hoiualal, siis peab tal olema hoiuala valitseja nõusolek:	Nõue 3: LK seadus § 33 lg 1 . Loodusliku kivimi all antud juhul mõeldakse rändrahne ja kive, mille

<p>22.7.1992, lk 7), Artikli 6 lõiked 1 ja 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) tee rajamiseks 2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamiseks 3) maaparandussüsteemi rajamiseks ja rekonstrueerimiseks 4) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmiseks 5) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamiseks 6) loodusliku ja poolloodusliku rohumaa ja poldri kultiveerimiseks või väetamiseks 7) puisniiduilmelisel alal puude raiumiseks 	<p><i>läbimõõt on suurem kui 1 m ning näiteks ehituskeeluvööndis olevaid kive.</i></p>
	<p>Nõue 4: Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal või püsielupaigas peab ta arvestama kaitse-eeskirjas toodud ajalise liikumipiiranguga või ajalise piiranguga niitmisele.</p>	<p><i>Nõue 4: LK seadus § 30 lg 2 ja VV määrus kaitseala kaitse eeskiri, KKM ministri määrus - püsielupaiga kaitse eeskiri</i></p>
	<p>Nõue 5: : Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal, hoialal või püsielupaigas, siis peab tal olema kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolek selle maa katastriüksuse kõlvikute piiride ja/või sihtotstarbe muutmiseks loa taotlemisel.</p>	<p><i>Nõue 5: LK seadus § 14 lg 1 p 1.</i></p>
<h2>KM 4 Toidu- ja söödaohutus</h2>		
<p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud</p>	<p>Nõue 1: Turuleviidav toit peab olema ohutu inimese tervisele ning vastama õigusaktides sätestatud nõuetele.</p>	<p><i>Nõue 1: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 14; Toiduseadus § 12 lg 1</i></p>
	<p>Nõue 2: Sööt peab olema ohutu inimese ja looma tervisele.</p>	<p><i>Nõue 2: EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 15; EPN määrus (EÜ) nr 767/2009 art 4, art 6 ja lisa III; Söödaseadus § 4 lg 2; Põllumajandusministri määrus (25.04.2007) nr 66</i></p>
	<p>Nõue 3: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad tagama suurimas võimalikus ulatuses esmatoodete kaitse saastumise eest, võttes arvesse esmatoodete mis tahes järgnevat töötlemist.</p>	<p><i>Nõue 3: EPN määrus (EÜ) nr 852/2004 art 4 lg 1 ning lisa I A osa (II jaotise punkti 4 alapunktid g, h ja J, punkti 5 alapunktid f ja H, punkt</i></p>

menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1), Artiklid 14 ja 15, artikli 17 lõige 1 ⁽³⁾ ning artiklid 18, 19 ja 20.		6; Loomatauditõrje seadus § 8 lg 1
	NÕUE 4: Esmatoodete tootmisega tegelevad toidukäitlejad peavad pidama arvestust ja säilitama andmeid asjakohasel viisil ja asjakohase aja jooksul ohtude ohjamiseks võetud meetmete kohta.	<i>Nõue 4:</i> EPN määrus (EÜ) nr 852/2004: III jaotise punkti 8 alapunktid a, b, d ja e, punkti 9 alapunktid a ja c
	NÕUE 5: Toorpiim peab olema nõuetekohane ja pärinema kliiniliselt tervetelt loomadelt. Lüpsiseadmed ja ruumid, kus piima hoitakse, käsitsetakse või jahutatakse on paigaldatud ja ehitatud piima saastumisohtu maksimaalselt piiravalt. Lüpsimine sooritatakse hügieeniliselt. Vahetult pärast lüpsi tuleb piim hoida puhtas kohas, mis on projekteeritud ja varustatud saastamist vältivalt.	<i>Nõue 5:</i> Toiduseadus § 12 lg 1 ja § 21 lg 1; Põllumajandusministri (15.06.2006) määrus nr 72 § 4; Põllumajandusministri (15.06.2006) määrus nr 71 § 2 lg 3, 4 ja § 5 lg 3
	NÕUE 6: Kuni tarbijale müügini tuleb mune hoida puhtalt, kuival, lõhnavabalt, löökide eest efektiivselt kaitstult ja otsese päikese eest varjus.	<i>Nõue 6:</i> EPN määrus (EÜ) nr 853/2004 III lisa X jao I peatüki punkt 1
	NÕUE 7: Sööta tuleb käidelda ohutult, puhastel pindadel ja puhaste seadmetega ning hoida eraldi ohtlikest ainetest, et vältida sööda saastumist. Tuleb tagada sööda õige jaotamine.	<i>Nõue 7:</i> EPN määrus (EÜ) nr 183/2005 I lisa A osa I peatüki punkt 4 e ja III lisa punkt 1 ja 2
	NÕUE 8: Söodakäitlejad peavad arvet eelkõige järgmise üle: a) taimekaitsevahendite ja biotsiidide kasutamine; b) geneetiliselt muundatud seemnete kasutamine; c) iga sissetulnud sööda allikas ja kogus ning iga väljaläinud sööda sihtkoht ja kogus.	<i>Nõue 8:</i> EPN määrus (EÜ) nr 183/2005 I lisa A osa II peatüki punkt 2; EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 18 lg 2 ja 3
NÕUE 9: Hankida ja kasutada tohib üksnes sööta, mis pärineb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 alusel registreeritud ja/või tunnustatud söodakäitlejatelt.	<i>Nõue 9:</i> EPN määrus (EÜ) nr 183/2005 art 5 lg 6	
NÕUE 10: Käitleja peab tagama turuleviidava või loomadele söödeta toidu ja sööda vastavuse pestitsiidide jääkide piirnormidele Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 396/2005 artikli 18 kohaselt.	<i>Nõue 10:</i> EPN määrus (EÜ) nr 396/2005 art 18	
NÕUE 11: Käitleja peab tagama toidu jälgitavuse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 18 kohaselt.	<i>Nõue 11:</i> EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 18; Toiduseadus § 23	
NÕUE 12: Toidukäitleja vastutab käideldava toidu ning käitlemise nõuetekohasuse eest ja on	<i>Nõue 12:</i> EPN määrus (EÜ) nr	

	kohustatud kasutama kõiki võimalusi selle tagamiseks. Isik on kohustatud abistama järelvalveametnikku õigusaktidega ettenähtud ülesannete täitmisel.	178/2002 art 19; Toiduseadus § 22 lg 1 ja § 48 lg 4
	NÕUE 13: Söödakäitleja põhjendatud kahtluse korral, et sööt ei vasta söödaohutusnõuetele ja võib olla ohtlik inimese või looma tervisele, algatab ta koheselt sööda käitlemisest eemaldamise, teavitab sellest viivitamata Veterinaar- ja Toiduametit (VTA) ning teeb VTAg koostööd.	<i>Nõue 13:</i> EPN määrus (EÜ) nr 178/2002 art 20; Söödaseadus § 4 lg 7
KM 5 Hormoonide kasutamine loomakasvatuses		
Nõukogu 29. aprilli 1996. aasta direktiiv 96/22/EÜ, mis käsitleb teatavate hormonaalse või türostaatilise toimega ainete ja beetaagonistide kasutamise keelamist loomakasvatuses ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 81/602/EMÜ, 88/146/EMÜ ja 88/299/EMÜ (EÜTL 125, 23.5.1996, lk 3), Artikli 3 punktid a, b, d ja e ning artiklid 4, 5 ja 7.	NÕUE 1: Turustada ei tohi inimtoiduks loomi ja neilt pärit loomseid saadusi, kellele on manustatud keelatud aineid ning ravimeid või kui loomaarsti poolt määratud ravimi keeluaeg ei ole möödas.	<i>Nõue 1:</i> Põllumajandusministri määrus (12.01.2009) nr 5 § 1; Toiduseadus § 22 lg 4
	NÕUE 2: Loomapidaja peab arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta.	<i>Nõue 2:</i> Põllumajandusministri määrus (23.02.2005) nr 21 § 15
KM 6–8 Loomade identifitseerimine ja registreerimine		
Nõukogu 15. juuli	NÕUE 1: PRIA-le peab esitama majandustegevuste loomapidamisel loomakasvatushoonetes	<i>Nõue 1:</i> Loomatauditõrje seadus §

<p>2008. aasta direktiiv 2008/71/EÜ sigade identifitseerimise ja registreerimise kohta (ELT L 213, 8.8.2005, lk 31), Artiklid 3, 4 ja 5.</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuli 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1760/2000 veiste identifitseerimise ja registreerimise süsteemi loomise, veiseliha ja veiselihtoodete märgistamise kohta ning nõukogu määruse (EÜ) nr 820/97 kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT L 204, 11.8.2000, lk 1), Artiklid 4 ja 7.</p>	<p>ja –rajatistes ning loomade pidamiseks piiritletud aladel. PRIAt peab teavitama andmete muutumisest 7 päeva jooksul andmete muutumisest.</p>	<p>19⁶lg 1, 2, 3 ja 6.</p>
	<p>NÕUE 2: Veis peab olema identifitseeritav nõuetele vastavate kõrvamärkidega, mis kinnitatakse veise kummassegi kõrva 20 päeva jooksul alates looma sündimise päevast või enne nimetatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.</p>	<p>Nõue 2: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg4, §6, § 7 lg1, § 9</p>
	<p>NÕUE 3: Lammas ja kits peavad olema identifitseeritavad nõuetele vastavalt ja märgistatakse kuue kuu jooksul alates looma sündimise päevast või enne nimetatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.</p>	<p>Nõue 3: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg2, § 4, § 7 lg1, § 9</p>
	<p>NÕUE 4: Siga peab olema märgistatud nõuetele vastavalt, kui on liikunud välja loomakasvatushoonest või -rajatisest või loomade pidamiseks piiritletud alalt, kus siga sündis.</p>	<p>Nõue 4: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 3 lg 3, § 5, § 9</p>
<p>Nõukogu 17. detsembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 21/2004, millega kehtestatakse lammaste ja kitsede</p>	<p>NÕUE 5: Veise, lamba ja kitse kõrvamärgi kadumise või loetamatuks muutumise korral peab loomapidaja täitma nõutud vormi ja esitama selle PRIA-le kahe päeva jooksul arvates kõrvamärgi kadumisest või loetamatuks muutumisest ja kinnitama põllumajandusloomale asendusidentifitseerimisvahendi seitsme päeva jooksul arvates päevast, mil väljastav isik selle loomapidajale väljastas.</p>	<p>Nõue 5: Põllumajandusministri määrus nr 128 § 10 lg 2, 4</p>

identifitseerimise ja registreerimise süsteem ja muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003 ning direktiive 92/102/EMÜ ja 64/432/EMÜ (ELT L 5, 9.1.2004, lk 8), Artiklid 3, 4 ja 5.	NÕUE 6: Loomapidaja omab karjas oleval veisel täidetud veisepassi, selle kadumise, loetamatuks muutumise või selles vigade avastamise korral esitab loomapidaja taotluse uue veisepassi saamiseks PRIA-le seitsme päeva jooksul asjakohase sündmuse toimumisest arvates.	<i>Nõue 6:</i> Põllumajandusministri määrus nr 128 § 7 lg 3,5
	NÕUE 7: Loomapidaja peab nõuetekohast arvestus tema poolt peetavate veiste, lammaste, kitsede ja sigade üle ning säilitab arvestusdokumendid kolme aasta jooksul alates põllumajanduslooma karjast väljaliikumise, hukkumise, kadumise ja tapmise päevast.	<i>Nõue 7:</i> Põllumajandusministri määrus nr 128 § 12
	NÕUE 8: Loomapidaja edastab PRIA-le nõutud vormis andmed oma veiste, lammaste ja kitsede märgistamise, esmakordse poegimise (kui järglast ei ole võimalik märgistada), liikumise, hukkumise, kadumise, tapmise (oma tarbeks lihaks, lihaks tapamajas, hädatapmine, kontrolltapmine, tapmine loomataudi leviku tõkestamiseks), Eestist väljaviimise või Eestisse sissetoomise kohta EL liikmesriigist või ühendusevälisest riigist 7 päeva jooksul alates eelpool loetletud sündmuse toimumisest.	<i>Nõue 8:</i> Põllumajandusministri määrus nr 128 § 1 lg 6 ja 9, § 7 lg 1, 7 ja 7¹, § 9 lg 1 ja 3.
KM 9 TSE		
Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 999/2001, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad (EÜT L 147, 31.5.2001, lk 1),	NÕUE 1: Põllumajandusloomadele ei tohi süüa neile keelatud loomset proteiini.	<i>Nõue 1:</i> EPN määrus (EÜ) nr 999/2001 art 7
	NÕUE 2: TSE esinemise kahtluse või diagnoosimise korral tuleb koheselt teavitada Veterinaar- ja Toiduametit ning järgida TSE tõrje tegevusjuhendit.	<i>Nõue 2:</i> EPN määrus (EÜ) nr 999/2001 art 11, 12, 13 ja 15

Artiklid 7, 11, 12, 13 ja 15.		
KM 10 Taimekaitsevahendite kasutamine		
<p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1), Artikli 55 esimene ja teine lause.</p>	<p>NÕUE 1 : Taimekaitsevahendit hoitakse selleks sobivas ruumis, taimekaitsevahendi väikese koguse puhul ka selleks ettenähtud konteineris või kapis, mis on lukustatud ja millel on mürgise aine puhul kasutatav hoiatusmärk. Taimekaitsevahendit hoitakse eraldi toidust, ravimitest ja söödast, et vältida nende saastumist taimekaitsevahendiga.</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Taimekaitsevahendi kasutaja säilitab taimekaitsevahendit loetava märgistusega originaalpakendis hoiutingimustes, mis tagavad taimekaitsevahendi säilimise kasutuskõlblikuna. (2) Taimekaitsevahendi säilitamiseks sobiv ruum (edaspidi hoiuruum) on: <ol style="list-style-type: none"> 1) vajaliku suurusega; 2) hästi ventileeritav ja valgustatav; 3) vedelikku mitteläbilaskvast, keemilise aine toimele vastupidavast ja libisemiskindlast materjalist kõrge künnisega põrandaga. (3) <u>Kehtiv kuni 21.5.2015:</u> Taimekaitsevahendi säilitamiseks ettenähtud konteiner või kapp asub hoones, mis ei ole elamu ega loomakasvatushoone. (4) Taimekaitsevahendi pakend asetatakse põrandal hoidmise korral puitlusele. (5) <u>Kuni 21.5.2015:</u> Hoiuruumis on vedelikku imavat materjali nagu liiva, saepuru või turvast ning hari, kühvel ja veekindel anum pakendist välja valgunud taimekaitsevahendi kogumiseks. Hoiuruumis on nähtaval kohal esmaabi- ja tulekustutusvahendid ning häirekeskuse hädaabinumber 112. <u>Alates 22.5.2015:</u> Hoiuruumis on vedelikku imavat materjali nagu liiva, saepuru või turvast ning hari, kühvel ja lekkimiskindel suletav anum pakendist välja valgunud taimekaitsevahendi kogumiseks. Hoiuruumis on nähtaval kohal tulekustutusvahendid ning häirekeskuse hädaabinumber 112. (6) Taimekaitsevahendi tühja pakendit hoitakse hoiuruumis, selleks ettenähtud konteineris või kapis kuni pakendi üleandmiseni ohtlike jäätmete käitlejale. 	<p><i>Nõue1:</i> Taimekaitseseadus § 78 lg 5, lg 9.</p> <p><i>Kuni 21.5.2015:</i> Põllumajandusministri 29.11.2011 määrus nr 90 § 1.</p> <p><i>Alates 22.5.2015:</i> Põllumajandusministri 29.11.2011 määrus nr 90 § 1.</p>

	NÕUE 2 : Taimekaitsevahendit tohib kasutada üksnes taimekaitsevahendi loas määratud ja taimekaitsevahendi märgistusele vastavatel tingimustel ja Põllumajandusministri 29.11.2011 määruse nr 90 § 4 nõuete kohaselt arvestades veeseaduses sätestatud erisustega.	Nõue 2: Taimekaitseseadus § 78 lg 1 , Põllumajandusministri 29.11.2011 määrus nr 90 § 4 . Veeseadus § 29 lg 4 p 4
KM 11 Vasikate pidamise miinimumnõuded		
Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/119/EÜ, milles sätestatakse vasikate kaitse miinimumnõuded (ELT L 10, 15.1.2009, lk 7), Artiklid 3 ja 4.	NÕUE 1: Põllumajandustootja peab tagama, et vasika üksiksulu laius oleks vähemalt võrdne vasika turjakõrgusega ja pikkus vähemalt võrdne 1,1-kordse vasika pikkusega mõõdetuna nina tipust sabajuureni. Üksiksulul, välja arvatud haigete loomade eraldamiseks kasutatavad sulud, ei tohi olla umbseid vaheseinu. Seintes peavad olema avad, mis võimaldavad loomadel üksteist näha ja tunda.	Nõue 1: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 8 lg 1 ja 3
	NÕUE 2: Majapidamises, kus peetakse rohkem kui 6 vasikat, tuleb üle 8 nädalasi vasikaid pidada rühmas. Vasikate pidamisel rühmana peab põllumajandustootja tagama selleks kasutatavas ühissulus vähemalt 1,5 m ² vaba põrandapinda iga alla 150 kilogrammise vasika kohta, vähemalt 1,7 m ² vaba põrandapinda iga 150 kuni 220 kilogrammise vasika kohta ning vähemalt 1,8 m ² vaba põrandapinda iga üle 220 kilogrammise vasika kohta. Üle 8 nädala vanust vasikat tohib üksiksulus pidada ainult veterinaararsti ettekirjutusel seoses looma tervisliku seisundiga.	Nõue 2: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 7, § 8 lg 2 ja 4
	NÕUE 3: Põllumajandustootja ei tohi vasikat pidada lõastatult, välja arvatud rühmana ühissulus peetavad vasikad, keda võib lõastada korraga kuni üheks tunniks piima või piimasaaduste andmise ning vajaduse korral veterinaarsete menetluste läbiviimise ajaks. Vasikal ei tohi kasutada suukorvi.	Nõue 3: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 3 lg 1 ja 3
	NÕUE 4: Vasikate pidamise ruumi põrand peab olema jäik ja sile, kuid mitte libe, et vältida vasikate vigastumist. Vasika puhkease peab olema puhas ja sealt tuleb tagada vedelike äravool. Kõigile alla kahe nädala vanustele vasikatele tuleb tagada sobiv allapanu.	Nõue 4: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 5 lg 3 ja 4
	NÕUE 5: Vasikas peab saama ternespiima vähemalt esimese kuue elutunni jooksul. Vasikaid tuleb sööta vähemalt kaks korda päevas. Kui vasikad on ühissulus ja neid ei söödeta vabalt ega automaatsel söötmismeetodil, siis peavad kõik vasikad pääsema sööma samaaegselt. Sööt peab sisaldama piisavas koguses rauda, et vasika vere keskmine hemoglobiinisisaldus püsiks 4,5 mmol/l tasemel. Üle 2 nädala vanusele vasikale tuleb anda kiudaineid sisaldavat sööta, 8–20 nädala vanuse vasika söödas suurendatakse kiudainete kogust 50 grammist 250 grammini	Nõue 5: Põllumajandusministri 23.10.2002 määrus nr 78 § 9 lg 2 ja 3 , § 10 lg 1 ja 5

	päevas.	
KM 12 Sigade pidamise miinimumnõuded		
Nõukogu 18. detsembril 2008. aasta direktiiv 2008/120/EÜ, milles sätestatakse sigade kaitse miinimumnõuded(ELT L 47, 18.2.2009, lk 5), Artiklid 3 ja 4.	NÕUE 1: Sigade pidamisel rühmadena peab põllumajandustootja vältima erinevate rühmade ühendamist ja uute loomade viimist väljakujunenud rühma. Kui searühmade ühendamine on siiski vajalik, tuleb seda teha võimalikult noores eas sigadega, võimalusel enne nende võõrutamist või hiljemalt nädal aega pärast seda. Ülemäärase kisklemise ärahoidmiseks peab tagama sigadele põhu või muu sobiva tuhnimismaterjali, mis ei tohi olla kahjulik sigade tervisele. Rühmadena pidamisel peab põllumajandustootja tuvastama sigade normaalse käitumise piire ületava kisklemise põhjuse ja kasutusele võtma meetmed selle ärahoidmiseks. Eriti agressiivsed sead ja ründamise ohvriks sattunud sead tuleb rühmast eraldada. Sigade rühmade ühendamisel on sigadele rahustite manustamine lubatud üksnes veterinaararsti ettekirjutusel.	Nõue 1: Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 4 lg 1-5
	NÕUE 2: Kui sigade pidamisel rühmasulus kasutatakse betoonrestpõrandat, peab selle avade laius olema: põrsaste puhul kuni 11 mm, võõrdpõrsaste puhul kuni 14 mm, nuumsigade puhul kuni 18 mm ning seemendatud nooremiste ja emiste puhul kuni 20 mm. Betoonrestpõranda ribide laius peab olema: põrsaste ja võõrdpõrsaste puhul vähemalt 50 mm ning nuumsigade, seemendatud nooremiste ja emiste puhul vähemalt 80 mm. Restpõranda ehitus peab välistama sigade jalgade vigastumise ning sõrgade restpõrandasse kinnijäämise.	Nõue 2: Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 12 lg 2, 3
NÕUE 3: Sigade pidamisel rühmasulus on sulu põrandapinna minimaalne suurus sea kohta, välja arvatud seemendatud nooremised ja tiined emised, järgmine: kuni 10 kg – 0,15 m ² ; 10–20 kg – 0,20 m ² ; 20–30 kg – 0,30 m ² ; 30–50 kg – 0,40 m ² ; 50–85 kg – 0,55m ² ; 85–110 kg – 0,65m ² ; üle 100 kg – 1 m ² . Alates nelja nädala möödumisest seemendamisest kuni arvatavale poegimisele eelneva nädala alguseni tuleb nooremiseid ja emiseid pidada eraldi rühmana. Iga seemendatud nooremise ja tiine emise kohta peab olema vastavalt 1,64 m ² ja 2,25 m ² vaba põrandapinda. Kui nooremiseid ja emiseid peetakse rühmana, kuhu kuulub vähem kui kuus looma, peab rühmasulu põrandapind olema 10% võrra suurem, rühmas kuhu kuulub 40 või enam looma, võib põrandapind olla 10% võrra väiksem. Emiste ja nooremiste pidamiseks kasutatava rühmasulu küljepikkus peab olema vähemalt 2,8 m, alla kuue emise rühmas pidamisel peab sulu küljepikkus olema vähemalt 2,4 m. Alla kümne nooremise ja emise pidamisel, võib neid pidada	Nõue 3: Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 7 lg 1–6, § 14	

	üksiksulgudes, kus neil on võimalus end takistusteta ringi pöörata. Nooremiste ja emiste lõas pidamine on keelatud.	
	NÕUE 4: Mittemetavatele tiinetele nooremistele ja emistele tuleb nälja kustutamiseks ja närimisvajaduse rahuldamiseks anda piisav kogus mahukat või kiudaineterikast sööta ning energiasööta. Nädal enne arvatavat poegimist tuleb poegimissulgu paigutatud nooremistele või emistele anda sobivat pesamaterjali, välja arvatud juhul, kui see ei ole sõnniku eemaldamise süsteemi tõttu tehniliselt teostatav. Pörsastel peab poegimissulus olema ilma augustuseta, mati või kohase allapanuga kaetud magamisala, kuhu kõik pörsad mahuvad samaaegselt lamama. Pörsaid ei tohi emisest võõrutada varem kui 28 päeva vanuselt. Pörsaid võib võõrutada kuni seitse päeva varem, kui see on vajalik emise või pörsaste tervise ja heaolu tagamiseks või tootmistehnoloogia eripära tõttu.	Nõue 4: Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 8 lg 1, 4, § 16 lg 6 ja § 9 lg 1
	NÕUE 5: Kuldi sulg peab olema paigutatud ja ehitatud nii, et see võimaldaks kuldil end vabalt ringi pöörata, samuti kuulda, haista ja näha teisi sigu. Kuldi sulu suurus peab olema vähemalt 6 m ² . Kui sama sulgu kasutatakse ka paaritamiseks, peab sulu suurus olema vähemalt 10 m ² . Sulus ei tohi olla liikumist takistavaid objekte.	Nõue 5: Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 6 lg 1 ja 2
	NÕUE 6: Sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsed menetlused on: 1) kuni seitsme päeva vanuse pörsa silmahammaste lõikamine; 2) kuldi kihvade lühendamine; 3) saba lõikamine; 4) sea kastreerimine meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist; 5) väliaedikus peetava kuldi kärsa rõngastamine. Kuni seitsme päeva vanuse pörsa silmahammaste lõikamist, kuldi kihvade lühendamist ja saba lõikamist on lubatud rakendada üksnes teiste sigade tervise ja heaolu huvides, kui neil esineb vigastusi kõrvadel, sabadel või udaral. Tiinetele nooremistele ja emistele tuleb vajaduse korral teha sise- ja välisparasiitide tõrjet.	Nõue 6: Põllumajandusministri 3.12.2002 määrus nr 80 § 7 lg 8, § 18 lg 1 ja 2
KM 13 Põllumajandusloomade kaitse		
Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/58/EÜ	NÕUE 1. Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett.	Nõue 1: Loomakaitse seadus (LoomaKS) § 3 lg 2 p 1; PM 27.08.2009 määrus nr 90 § 16 lg 1,2,3,5; PM 3.12.2002 määrus nr 80 § 16 lg 1-4 §17 lg 2; PM

<p>põllumajandusloomade kaitse kohta(EÜT L 221, 8.8.1998, lk 23), artikkel 4.</p>	<p>Põllumajandusloom peab iga päev saama eale kohases koguses ja füüsilisi tarbeid rahuldavat sööta ja pääsema takistamatult sööma. Loomadel peab olema vaba juurdepääs puhtale joogiveele. Söötmise ja jootmise vahendid peavad olema paigutatud selliselt, et süüa ja vee saastumise oht oleks võimalikult väike.</p>	<p>27.08.2009 määrus nr 91 § 12 lg 1,2, 3, 4; PM 23.10.2002 määrus nr 78 § 9 lg 1, §10 lg 1, 2, 4; PM 19.6.2003 määrus nr 59 § 8; PM 27.7.2010 määrus nr 84 § 8; PM 6.9.2010 määrus nr 88 § 13</p>
	<p>NÕUE 2. Põllumajanduslikel eesmärkidel peetava või aretatava looma pidaja peab loomale võimaldama vastavalt looma liigile ja eale sobiva mikrokliima ja ruumi või ehitise, mis rahuldab liigile iseloomulikke liikumisvajadusi ja muu looma terviseks ja heaoluks vajalikku.</p> <p>2.1. Põllumajanduslooma pidamise ruumis või ehitises peab olema piisavalt ruumi, et loomal oleks võimalik takistamatult süüa, juua, maha heita, lamada ja üles tõusta ning jäsmeid välja sirutada. Loomapidamisel on keelatud kasutada vahendeid ja seadmeid, mis võivad looma vigastada. Loomapidamise ruum või ehitis peavad olema sellisest materjalist, mida on kerge puhastada ja desinfitseerida ning mis ei ole kahjulik looma tervisele.</p> <p>2.2. Põllumajanduslooma pidamise ruumi või ehitise õhuvahetus peab tagama, et ruumi suhteline õhuniiskus, temperatuur, tolmu- ja gaasisaldus püsivad tasemel, mis ei kahjusta looma tervist. Põllumajanduslooma ei tohi pidada alaliselt pimedas. Looma pidamise ruum või ehitis peab olema piisavalt valgustatud kas loomuliku valguse või kunstliku valgustusega. Sigadel peab kunstliku valgustuse tugevus olema minimaalselt 40 lx. Võimalus peab olema kasutada ööpäev läbi lisavalgusallikat, et vajaduse korral kontrollida looma heaolu ja tervist. Sigade pidamise ruumis või ehitises ei tohi tekitada äkilist müra ja tuleb vältida pidevat mürataset, mis ületab 85 dBA.</p> <p>2.3. Väljas peetavaid loomi tuleb kaitsta looma tervist ähvardavate ohtude eest ja loomadele tagada võimalus varjuda. Väliaedik ja karjamaa peavad olema looma tervisele ohutud, piirdeaed tuleb hoida korras ja teravad esemed eemaldada. Loomale mittedobivate ilmastikutingimuste korral tuleb loomi nende eest kaitsta või mitte lasta karjamaale.</p>	<p><i>Nõue 2:</i> LoomaKS § 3 lg 2 p 3, 4 ja lg 3</p> <p>2.1. LoomaKS § 3 lg 2 p 3 ja lg 3; PM määrus nr 90 § 3 lg 1 ja 3; PM määrus nr 91 § 3 lg 1 ja § 7 lg 1; PM määrus nr 80 § 10 lg 1 ja §11 lg 1; Pm määrus nr 59 § 3 lg 3 p1; PM määrus nr 84 § 5 lg 1; PM määrus nr 88 § 5 lg 1; PM määrus nr 78 § 5 lg 1 ja 2</p> <p>2.2. LoomaKS § 3 lg 2 p 3; PM määrus nr 90 § 7 lg 3; PM määrus nr 91 § 6 lg 3; PM määrus nr 78 § 6; PM määrus nr 80 § 10 lg 5, § 13 lg 2; PM määrus nr 84 § 6; PM määrus nr 59 § 3 lg 6 ja § 4 lg 3 ja 4; PM määrus nr 88 § 7 lg 1 ja 3</p> <p>2.3. LoomaKS § 3 lg 2 p 4; PM määrus nr 80 § 15 lg 1 ja 2; PM määrus nr 90 § 15 lg 1 ja 4; PM määrus nr 91 § 7 lg 5, § 11 lg 3 ja 5; PM määrus nr 59 § 9; PM määrus nr 78 § 21; PM määrus nr 88 § 5 lg 5</p>
	<p>NÕUE 3. Põllumajanduslooma tervist ja heaolu tuleb kontrollida nii sagedasti, kui seda on vaja välditavate kannatuste ärahoidmiseks.</p>	<p><i>Nõue 3:</i> LoomaKS § 3 lg 2 p 2, lg 31, 32; PM määrus nr 78 § 4 lg 1; PM määrus nr 80 § 5 lg 1; PM määrus nr</p>

	<p>Sellise põllumajanduslooma tervist ja heaolu, kelle suhtes kohaldatakse intensiivset loomapidamist, tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas. Siseruumis peetava vasika tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Broilerite tervist ja heaolu kontrollitakse vähemalt 2 korda päevas. Haigestunud või vigastatud loom peab saama asjakohast ravi. Vajaduse korral eraldatakse haige või vigastatud loom teistest loomadest, paigutades ta eraldi ruumi, kus on kuiv allapanu.</p>	<p>90 § 2 lg 1; PM määrus nr 91 § 2 lg 1; PM määrus nr 59 § 7 lg 1; PM määrus nr 84 § 4 lg 1; PM määrus nr 88 § lg 1</p>
	<p>NÕUE 4. Intensiivses loomapidamises kasutatavaid tehnilisi seadmeid tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas ning avastatud viga tuleb parandada võimalikult kiiresti. Kui viga ei saa võimalikult kiiresti parandada, tuleb viivitamata rakendada looma tervist ja heaolu kaitsvaid ajutisi meetmeid.</p> <p>Põllumajanduslooma pidamisel sundventilatsiooniga ruumis tuleb tagada asjakohane varusüsteem, et tagada piisav õhuvahetus looma tervise ja heaolu säilitamiseks süsteemirikke korral, ning riketest märkuandev häiresüsteem.</p> <p>NÕUE 5. Keelatud on loomale kannatusi põhjustav aretustegevus ja muu sarnaste tagajärgedega tegu, mis ei ole tingitud looma ravimisest, muust veterinaarsest menetlusest ega hädaolukorrast. Keelatud on operatsioonid ja muud veterinaarsed menetslused, mis muudavad looma välimust ja mida ei tehta ravi eesmärgil. Keelatud on loomade kastreerimine pikaegset valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil.</p>	<p><i>Nõue 4:</i> LoomaKS § 3 lg 33; PM määrusnr78 § 2 lg 3; PM määrus nr 90 § 4 lg 1, 3, 4 ja § 7 lg 4; PM määrus nr 80 § 11 lg 2; PM määrus nr 91 § 4 lg 1; § 6 lg 4; PM määrus nr 59 § 4 lg 2; PM määrus nr 84 § 7 lg 2; PM määrus nr 88 § 6 lg 3,4 ja § 7 lg2.</p> <p><i>Nõue 5:</i> LoomaKS § 4 lg 1, § 9 lg 1 ja 2</p>